

۱۴۱۷۰۷۸

شناخت موسیقی کلاسیک

(همراه با معرفی قطعات و آهنگسازان هر دوره)

مؤلفین:

محمد نحوی

تورج نحوی

عباس نحوی

کتابخانه و انتشارات

سرشناسه	: نحوی، محمد، ۱۳۵۵-
عنوان و نام پدیدآور	: شناخت موسیقی کلاسیک (همراه با معرفی قطعات و آهنگسازان هر دوره) / مولفین محمدنحوی، تورج نحوی، عباس نحوی.
مشخصات نشر	: تهران : راشدین، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۱-۳۸۵-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۸۷.
موضوع	: موسیقی کلاسیک
موضوع	: Classical music*
شناسه نزود	: نحوی، تورج، ۱۳۵۱-
شناسه افزوده	: نحوی، عباس، ۱۳۵۴-
رده بندی کنگره	: ۷۸۰/۳۹۵۶MT ۹ش ۳/ن
رده بندی دیویی	: ۷۸۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۳۱۳۱۵۴

■ انتشارات راشدین

■ عنوان کتاب: شناخت موسیقی کلاسیک

■ مؤلفین: محمدنحوی، تورج نحوی - عباس نحوی

■ نظارت فنی: راهب عارسی

■ صفحه آرا و طراح جلد: افسانه حسن بیگی

■ چاپ و صحافی: کوروش ۲

■ نوبت چاپ: اول-۱۳۹۵

■ شمارگان: ۱۰۰۰

■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۱-۳۸۵-۰

■ قیمت: ۲۰۰۰۰ ریال

■ نشانی: میدان انقلاب - کارگر جنوبی - بن بست گشتاسب - پلاک ۴ واحد ۶

■ تلفن/نمابر: ۶۶۴۰۸۲۲۴ - ۶۶۱۲۳۴۴۹

■ پایگاه اینترنتی: www.rashedin.info

■ پست الکترونیک: Email: rashed1829@yahoo.Com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۹	مقدمه نویسنده
۱۱	مقدمه
۱۵	واژه کلاسیک در فرهنگ لغت
۱۵	بررسی دوران تاریخی موسیقی کلاسیک
۱۶	سبکهای موسیقی دوره کلاسیک
۱۸	موسیقی در قرون وسطا (۱۴۵۰ - ۴۵۰)
۲۰	ویژگیهای دوره قرون وسطا
۲۸	نمونه ای از آنگ های این دوره
۳۱	نکات قابل توجه این دوره
۳۹	موسیقی در دور رنسانس (۱۶۰۰ - ۱۴۵۰)
۴۲	ویژگیهای این دوره
۴۲	۱- مکتب وین: از رنسانس تا باروک
۴۶	نکات قابل توجه این دوره
۴۷	۲- موسیقی غیر مذهبی در دوره رنسانس
۵۱	باله دوره رنسانس (فا - لا)
۵۵	۳- آهنگسازان وقطعات معروف این دوره
۶۷	موسیقی دوره باروک (۱۷۵۰ - ۱۶۰۰)
۷۱	آهنگسازان دوره باروک آرکانجلو کورئی
۷۲	آنتونیو ویوالدی
۷۵	موومان اول آلگرو
۷۸	کلودیو مونته وردی
۷۹	اورفئو (اورفئوس، ۱۶۰۷)
۸۰	پرده دوم رسیتایف: تو مرده ای
۸۳	گئورگ فریدریش هندل
۸۷	موسیقی هندل
۸۸	مسیح (۱۷۴۱)
۹۱	هتری پورسل
۹۲	باس زمینه

۹۳	دیدو آینیاس (۱۶۸۹)
۹۵	یوهان سباستیان باخ
۹۹	موسیقی باخ
۱۰۱	توماسو آلبینونی
۱۰۱	اپرای باروک
۱۰۶	اوراتوریو
۱۰۷	جایگاه موسیقی در جامعه باروک
۱۱۲	سببیت باروک
۱۱۶	موممان بنام: شک
۱۱۶	سونات باروک
۱۱۷	فوک
۱۱۹	کنسرتو گروسو و فریتونال
۱۱۹	کنسرتو براندنبورگ شماره ۵ در ماژور (۱۷۲۱)، اثر یوهان سباستیان باخ
۱۲۱	اثر یوهان سباستیان باخ کنسرتو براندنبورگ شماره ۵ در ماژور (۱۷۲۱)
۱۲۲	کورال و کانتات کلیسایی
۱۲۵	میانی اپرا
۱۳۳	ویژگی های موسیقی باروک
۱۳۳	یگانگی حالت
۱۳۶	آکوردها و باسو کتینو (باس شمارگذاری شده)
۱۳۷	ارکستر باروک
۱۳۸	بافت
۱۳۹	کلام و موسیقی
۱۳۹	فرم های موسیقی باروک
۱۴۰	نکات قابل توجه این دوره:
۱۴۲	موسیقی دوره کلاسیک (۱۸۲۰ - ۱۷۵۰)
۱۴۵	آهنگسازان دوره کلاسیک
۱۴۶	لودویگ وان بتهوون
۱۵۳	ولفگانگ آمادئوس موتسارت
۱۵۸	یوزف هایدن

۱۶۳	..... موسیقی هایدن
۱۶۵	..... سنفونی شماره ۹۴ در سل ماژور (شگفتی؛ ۱۷۹۱)
۱۶۶	..... کنسرتو ترومپت در می بمل ماژور (۱۷۹۶)
۱۶۶	..... گرایش های اجتماعی و اثر کلاسیک
۱۶۷	..... سنفونی کلاسیک
۱۶۹	..... ارکستر کلاسیک
۱۷۰	..... فرم های کلاسیک
۱۷۲	..... فرم سونات
۱۷۳	..... نمونه و تکرار
۱۷۴	..... تم و وریا یون
۱۷۴	..... روندو
۱۷۵	..... کنسرتوی کلاسیک
۱۷۸	..... موسیقی مجلسی در دوره کلاسیک
۱۷۹	..... ویژگی های سبک کلاسیک
۱۸۰	..... ریتم
۱۸۰	..... بافت
۱۸۱	..... ملودی
۱۸۱	..... دینامیک و پیانو
۱۸۲	..... منسوخ شدن باسو کتینو
۱۸۲	..... ارکستر کلاسیک
۱۸۴	..... نکات قابل توجه این دوره:
۱۸۵	..... موسیقی در دوره رمانتیسیم (۱۹۰۰-۱۸۲۰)
۱۸۸	..... دوره رمانتیک در موسیقی
۱۸۹	..... آهنگسازان دوره رمانتیک
۱۹۴	..... کارل ماریا فردریش ارنست فون وبر
۱۹۵	..... آنتونین دورژاک
۱۹۶	..... سنفونی شماره ۹ در می مینور (دنیای نو)
۱۹۸	..... بدایش اسمتانا
۱۹۹	..... مولداو

۲۰۱	پتر ایلچ چایکوفسکی
۲۰۳	موسیقی چایکوفسکی
۲۰۵	اورتور - فالتری رومنو و ژولیت
۲۰۷	چاکو مو پوچینی
۲۱۰	جوزپه وردی
۲۱۲	موسیقی وردی
۲۱۴	ریگولتو (۱۸۵۱)
۲۱۵	روبرت شومان
۲۱۷	موسیقی شومان
۲۲۲	ریشارت واگنر
۲۲۷	فرانتز شوبرت
۲۳۰	هکتور برلیوز
۲۳۲	یوهانس برامس
۲۳۵	موسیقی پیانویی
۲۳۶	موسیقی آوازی
۲۳۶	موسیقی مجلسی
۲۳۷	یوهان اشتراوس (پسر)
۲۳۹	یوهان اشتراوس (پدر)
۲۴۰	آنتون بروکنر
۲۴۳	ژرژ بیزه
۲۴۶	نیکولای ریمسکی-کورساکف
۲۴۷	سرگئی راخمانینف
۲۴۸	فرانتز لیست
۲۵۱	موسیقی لیست
۲۵۲	آلود برتر شماره ۱۰، در فامینور
۲۵۴	فردریک شوپن
۲۵۶	موسیقی شوپن
۲۶۰	فلیکس مندلسون
۲۶۲	موسیقی مندلسون

۲۶۳	کنسرتو برای ویولون و ارکستر در می مینور، اپوس ۶۴
۲۶۴	کلاراویک شومان (۱۸۹۶ - ۱۸۱۹)
۲۶۷	گوستاو مالر
۲۶۹	موسیقی مالر
۲۷۰	سنفونی شماره ۱ در رماژور
۲۷۱	موومان سوم (مارش عزا)
۲۷۲	ویژگی‌های دوره رومانس
۲۷۶	پوئم سنفونیک
۲۷۶	موسیقی سجنه
۲۸۳	سیکل آواری
۲۸۴	نکات قابل توجه بین دو
۲۸۷	منابع
۲۹۱	معرفی آموزشگاه موسیقی روزگی
۲۹۴	معرفی آموزشگاه موسیقی شهر آذین

www.ketab.ir

مقدمه نویسنده:

سبک در موسیقی به روشی ویژه در به کارگیری ملودی، ریتم، رنگ صوتی، دینامیک، هارمونی، بافت و فرم اشاره دارد. هر شیوه ویژه در به کارگیری این عناصر می تواند به پیدایش سبک صوتی بیانجامد که شاخص و یکتا است. هنگامی که قطعه ای نا آشنا را شنیدیم و آن را به عنوان جاز، اپرای ایتالیائی یا یک سنفونی از بتهوون می شناسیم، سبک آن قطعه واکنش نشان داده ایم. همچنین از سبک یک آهنگساز خاص، گروه یا آهنگسازان، موسیقی یک کشور یا سبک دوره ای معین سخن می گوئیم. آثاری که در یک پهنه جغرافیائی یا در یک دوره آفریده شده اند اغلب سبکی مشابه دارند. با این همه، آهنگسازانی که یک واژگان موسیقائی را به کار گرفته اند می توانند شیوه بیان شخصی خود را بیافرینند؛ درست مانند کسانی که به یک سبک لباس پوشیده اند اما هر کدام تلاشی ویژه خود دارند. سبک های موسیقائی، مانند بسیاری چیزهای دیگر، انحصاری به عصر دیگر دگرگون می شوند. این دگرگونی ها جریانی پیوسته دارند و به این ترتیب هر گونه مرزبندی میان دوره یک سبک و سبک بعدی تقریبی است. در تاریخ موسیقی گرچه نقطه های عاطفی ناگهانی نیز بروز می کنند اما به طور معمول حتی از انقلابی ترین سبک های نو نیز پیش نمودهایی در آثار دوره پیشین دیده می شود و دگرگونی هایی سبک شناختی که سبب محو و نابودی کامل سبک پیشین شده باشند انگشت شمار هستند. حتی پس از استقرار سبکی نو نیز اغلب عناصری از سبک کهنه در زبان

موسیقائی محفوظ می‌مانند در واقع سبک، گونه یا ژانر موسیقی یک مقوله یا نامی قراردادی است که برای توصیف صفات قطعه‌هایی از موسیقی که متعلق به رسوم مشترک هستند یا دسته‌ای از قراردادها می‌باشد، بکار می‌رود. موسیقی می‌تواند از طرق بی شماری در سبک‌های گوناگون تقسیم شود. ماهیت هنری موسیقی به این معنی می‌باشد که این گونه طبقه‌بندی‌ها عمدتاً قراردادی و بحث برانگیز هستند، و احتمال همپو، شانی نام سبک‌های متفاوت وجود دارد. الگوهای که گاه برای رده‌بندی سبک‌های موسیقی استفاده می‌شود عبارت هستند از سه رده اصلی: موسیقی سری، پرط‌فدار (پاپ) و سستی؛ الگوهای تفکیک کننده دیگر نیز عبارت هستند از: برهه زمانی، ریشه‌های منطقه‌ای و ملی؛ تکنیک اجرا و نحوه انتخاب سازها؛ ریشه‌های در م. آ. ساخته شده؛ کارکردهای اجتماعی.

لذا در پژوهش حاضر سعی شده تا در ک انواع تقسیم بندیها و اصول و مبانی موسیقی کلاسیک یک تقسیم بندی می‌باشد. در نظر بگیریم که بصورت ۱-قرون وسطا (۱۴۵۰ - ۴۵۰). ۲-رنسانس (۱۶۰۰ - ۱۴۵۰). ۳-باروک (۱۷۵۰ - ۱۶۰۰). ۴-کلاسیک (۱۸۲۰ - ۱۷۵۰). ۵-رومانتیک (۱۹۰۰ - ۱۸۲۰). ۶-آغاز سده بیستم (۱۹۰۰ تا ۱۹۵۰). ۷-از ۱۹۵۰ تا امروز بیان خواهد شد. امید است این تلاش قدمی کوچک در جهت شناخت هرچه بیشتر زیباییهای موسیقی کلاسیک باشد.

در پایان بر خود واجب میدانم از سرکارخانم معصومه نجادی، سرکار خانم زهره کمالی فرو تمام عزیزانی که در امر جمع آوری مطالب و پژوهش، تایپ و... بنده را یاری کردند تشکر و قدردانی نمایم.

محمد نحوی

موسس آموزشگاه موسیقی شورانگیز-مدرس دانشگاه پیام نور

Moh_nah_87@yahoo.com

مقدمه

سألهاست که منتقدان هنری و موسیقیدانان قصد در تعریف و تحلیل «موسیقی کلاسیک» دارند. تعاریف مختلفی در این زمینه بیان شده که بیشتر آنها یا قسمتی از واقعیت را در بر می گیرند یا کلاً به بیراهه می روند. این تعاریف همان طور که گفته شد؛ گاهی قسمتی از واقعیت را ارائه می دهند مانند: "موسیقی کلاسیک: نوعی از موسیقی که مخاطب آن دارد." و یا در حد یک تعریف ساده انگارانه از این اصطلاح باقی می مانند مانند: "موسیقی کلاسیک: نوعی موسیقی که از روی نت نواخته می شود."

در ادامه با دیدی کلی تر، به موسیقی، نوع تأثیر گذاری و مخاطب شناسی آن خواهیم پرداخت.

اگر بخواهیم تعریفی از موسیقی کلاسیک ارائه دهیم می بایست موسیقی را از دو منظر مورد بررسی قرار دهیم:

۱- مدل های پایداری موسیقی از نظر زمانی و مکانی (تأثیر گذاری موسیقی از نقطه نظر زمان و مکان)

۲- رابطه ی موسیقی با شنونده (در این رابطه خلق مجدد اثر توسط شنونده مورد بررسی قرار می گیرد).

اصولاً هر اثر هنری، از جمله موسیقی دارای دو میدان برای حضور می باشد. اول حضور جغرافیایی (مکانی / جمعیتی) و دوم حضور زمانی اثر. حضور جغرافیایی اثر (در اینجا منظور از اثر یک اثر موسیقی ست.) موسیقی به

این معناست که: وقتی یک اثر در قلمرو جغرافیایی حضور خود مورد بررسی قرار می‌گیرد با کمیتی به نام شنونده روبه‌رو می‌شود یعنی چه تعداد شنونده این اثر را شنیده‌اند، با آن رابطه برقرار کرده و از شنیدن آن استفاده کرده‌اند. در کلامی دیگر می‌توان گفت: جاذبه جمعیتی این اثر در چه حدی بوده است؟ و حضور زمانی اثر بدان معناست که: اثر تا چه زمانی شنیده می‌شود. (میدان اثر زمانی) حال با توجه به نکات بالا می‌توان سه نوع موسیقی را تقسیم‌بندی کرد.

۱- رسیقی دارای دامنه مکانی گسترده و دامنه زمانی کوتاه:

این نوع موسیقی‌ها به وفور در بازار یافت می‌شوند، برای مثال انواع و اقسام آن نوع موسیقی که آن را پاپ می‌نامیم، در این گروه جای می‌گیرد. با این حال این نوع از هنر می‌تواند در خرد، آثار موسیقی با دامنه‌ی زمانی بیشتر را نیز، پروراند. رابطه‌ی شنونده با این نوع موسیقی بیشتر غریزی و عاطفی است. موسیقی در این حال تنها با قلمرو غریزی و عاطفی و آناه حالت نوستالژیک ذهن شنونده رابطه برقرار می‌کند.

این نوع موسیقی‌ها برای اثرگذاری خرد، مولاً به عوامل ثانویه‌ی نیز نیازمندند. این ضعف منجر به تسلط تصویر بر رسیقی پاپ می‌گردد، به طوریکه در بسیاری از کلیپ‌ها این موسیقی نیست که نقش اصلی را بازی می‌کند بلکه تصاویرند که به سرعت از طریق مونتاژ تغییر می‌یابند و تأثیر می‌گذارند. پس ویژگی موسیقی غنی، حضور زمانی آن است که در وزن مستقل، از اثرگذاری است. در مورد آثار جاودان موسیقی اصولاً استفاده از تصویر گمراه‌کننده و تحمیل‌کننده است چرا که موسیقی به دلیل بازگشت مدام شنونده به خود، به صورت مستقل دارای قدرت اثرگذاری است.

۲- موسیقی دارای دامنه زمانی بسیار زیاد و دامنه‌ی مکانی کم:

این موسیقی‌ها که چون یک کتاب غنی فلسفی عرضه می‌شوند، برخلاف موسیقی

های گروه اول که وسیله ای برای بیداری یک حس غریزی، عاطفی و نوستالژیک اند خود را به صورت یک منبع به شنونده خود نشان می دهند به همین دلیل، شنونده با این موسیقی، رابطه ی تحلیلی - انتقادی برقرار می کند. و شاید باز به همین دلیل است که حجم عظیمی از نقد هنری در شاخه موسیقی کلاسیک تولید شده است. این نقدها در شاخه های مختلفی مطرح خواهند شد. موضوعاتی مانند: استیل (فرم) نوازندگی، شیوه آهنگسازی و . . . رابطه ی شنونده با این نوع موسیقی، به گونه ای است که مخاطب اثر با هر بار شنیدن آن میدانی از تکرار نسبت به خود و اثر را می یابد که در فرجام، خود شنونده همچون یک کاوشگر در دهن نغمه ها و ریتم های آن، حالات جدیدی یافته و نوع جدیدی از لذت شنیداری را تجربه می کند.

البته این نوع موسیقی در بین سال می تواند از تأثیرگذاری عاطفی، غریزی و نوستالژیک نیز بهره مند باشد. ولی این نوع نگرش به موسیقی نگاهی فرعی است. موسیقی با دامنه ی اثر جغرافیایی صرفاً وسیله ای برای آشکارسازی حسی، غریزی و عاطفی است. موسیقی با دامنه ی زمانی چون مناس از احساس ها، عواطف و اندیشه های تجربه نشده در برابر مخاطب خود قرار می گیرد. برای نمونه به موسیقی که آن را کلاسیک می نامیم اشاره می کنیم که به دلیل منبع بودن خود، شنونده را چون سالک راه های پرپیچ و خمی همراهی کند که دارای هزاران منظر در مقابل خود است و در هر چشم انداز تجربه ای جدید را برایش مهیا می کند. از این رو است که موسیقی کلاسیک دارای دامنه زمانی اثرگذاری بیشتری است. زیرا خود را مدام برای مخاطب خود نو و قویتر می کند. هم چون شعر حافظ که هر بار خوانده می شود، افق جدیدی را در برابر چشمان شنونده می گشاید و حس جدیدی را از لذت معنوی جاری می دارد.

حال به گروه سوم می‌دهیم؛ این آثار که از معدود آثار هنری در جهان هستند، دارای هر دو میدان جغرافیایی و زمانی اثرگذاری می‌باشند مانند شعر حافظ یا سعدی که دارای هر دو میدان اثرگذاری در فرهنگ ما هستند و یا برخی از آثار موسیقی فولکلوریک که دارای ویژگی هستند و به همین دلیل هم مورد توجه مردم عادی هستند و هم موسیقیدانان حرفه‌ای.

ویژگی دیگر موسیقی غنی و دارای دامنه زمانی گسترده؛ تداخل مداوم قلمرو حسی و رزه‌مندی هنرمند با پدیده‌های جهان بیرون است. همین تداخلات است که هم به غنی شدن بیشتر درونی اثر می‌انجامد و هم به تنوع آن. بنابراین می‌توان اینگونه نتیجه گرفت که: موسیقی کلاسیک اثری است از صداهای تو در تو که خود را چون نسیم به گوش شنونده می‌رساند، و او را از شنونده‌ای ساده و غریزی به شنونده‌ای خلاق و متفکر تبدیل می‌کند. به این دلیل است که اثر دارای دامنه زمانی گسترده‌ای می‌شود و در عین حال به دلیل فرایندهای حسی پیچیده‌اش دارای دامنه جغرافیایی محارذتری نیز خواهد بود.

در زیر به طور خلاصه برخی از ویژگی‌های موسیقی کلاسیک را برمی‌شماریم:

۱- در قلمرو اثرگذاری، دارای دامنه زمانی - فضاوری بیشتر است.

۲- مدام خود را به صورت منبع ظاهر می‌سازد و شنونده را وارد تجربیاتی غنی و درونی کرده و او را با لذت شنیداری بیشتر آشنا می‌سازد.

۳- با توجه به ظرفیت درونی خود برخلاف موسیقی‌های دیگر که ناچارند حس را از اثری به اثر دیگر حفظ کنند. موسیقی کلاسیک قادر است تنوع بیرونی را به تنوع درونی خود تبدیل کند.

۴- در موسیقی کلاسیک علاوه بر خلاقیت در زایش هنرمند خلاقیت در زایش شنونده نیز رخ خواهد داد.